

SEKİZİNCİ SINIF ÖĞRENCİLERİNİN KİTAP OKUMAYA YÖNELİK TUTUMLARININ İNTERNET VE KİTAP OKUMA ALIŞKANLIKLARI AÇISINDAN İNCELENMESİ

Ender DURUALP*

Pınar ÇİÇEKOĞLU**

Enver DURUALP***

Özet

Araştırmada, sekizinci sınıfa devam eden çocukların kitap okuma alışkanlığına yönelik tutumlarının, internet kullanımı ve kitap okuma alışkanlıkları açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın evrenini Çankırı il merkezindeki Millî Eğitim Bakanlığına bağlı ilköğretim okullarının sekizinci sınıflarına devam eden çocuklar oluşturmuştur. Örneklem, tabakalı örneklem yöntemi ile belirlenen, alt, orta ve üst sosyoekonomik düzeyde yer alan altı ilköğretim okulunun sekizinci sınıflarına devam eden 160 kız, 176 erkek olmak üzere toplam 336 çocuk alınmıştır. Veriler “Genel Bilgi Formu” ve Balcı (2009) tarafından geliştirilen “Kitap Okuma Alışkanlığına İlişkin Tutum Ölçeği” ile toplanmıştır. Verilerin analizinde Kolmogorov-Smirnov, Mann-Whitney U ve Kruskal Wallis testlerinden yararlanılmıştır. Sonuçta, internet kullanımı denetlenen, interneti ödev ve bilgi edinme amaçlı kullanan, kitaplığı olan, her gün ve yılda 16’dan fazla kitap okuyan, ailesi sık sık kitap satın alan, 21-30 adet kitabı olan, roman-hikâye okuyan çocukların kitap okumaya ilişkin tutumları önemli düzeyde yüksek bulunmuştur ($p<0.05$).

Anahtar Kelimeler: Kitap okuma alışkanlığı, internet, kitap okuma tutumu, çocuk.

EXAMINATION OF THE ATTITUDE OF READING STUDENTS IN THE 8TH GRADES IN TERMS OF USE INTERNET AND READING HABITS

Abstract

The aim of the research is to examine the children’s attitude of reading in 8th grades in terms of internet use and reading habits. The population of the research consists of the students attending 8th grade classes in the secondary schools under the Ministry of National Education in the provincial center of Çankırı. The sample is composed 336 children (160 girls, 176 boys), in which people from different socio-economic class as lower, middle and upper have resided, and attending in 8th grade at six secondary schools determined by stratified sampling method. The data were collected with the “Attitude Scale towards Reading Habit” developed by Balcı (2009). Kolmogorov-Smirnov, Mann-Whitney U and Kruskal-Wallis H tests were used in the data analysis. The analyses revealed that the children who controlled use of the internet, using the internet for homework and learn, have a library, read more than 16 books a year and every day, whose parents often buy books, reading novels and stories have higher significantly attitude of reading grades on average ($p<0.05$).

Keywords: Reading habits, internet, attitude of reading, child.

* Yrd. Doç. Dr.; Çankırı Karatekin Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu, Çocuk Gelişimi Bölümü, edurualp@gmail.com.

** Öğr. Gör.; Çankırı Karatekin Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu, peicek78@hotmail.com.

*** M. Sc.; MEB, İsmet İnönü Ortaokulu, enverduralp@hotmail.com.

Giriş

Bireysel, zihinsel ve yaratıcı bir süreç olan okuma, en etkili ve en eski öğrenme biçimi olup, basılı, yazılı, kabartma ve oyma türündeki simgelerden anlam çıkarma süreci olarak tanımlanmaktadır (Bircan ve Tekin, 1989; Kurulgan ve Çekerol, 2008). Okuma alışkanlığı, okumanın bir anlamda otomatikleşmiş bir davranışa dönüştürülmesi, “Bireyin bir gereksinim ve zevk kaynağı olarak algılaması sonucu okuma eylemini yaşam boyu, sürekli, düzenli ve eleştirel bir biçimde gerçekleştirmesi” olarak tanımlanabilmektedir (Aslan *vd.*, 2008; Balcı, 2009; Bamberger, 1990). Bireyin kendini daha iyi ve doğru biçimde ifade edebilmesine yardım eden okuma, bireyin yaratıcılığının, yeteneklerinin, soyut düşüncelerinin, hayal gücünün, zihinsel ve motor becerilerinin gelişmesini sağlamaktadır (Akçamete, 1990; Aksaçlıoğlu ve Yılmaz, 2007; Arıcı, 2005). Aynı zamanda dil ile iletişime dayalı olan okuma çoğu zaman toplumların ekonomik ve kültürel gelişmişliğinin, uygarlık düzeyinin ölçütlerinden biri olarak da kabul edilmektedir (Dökmen, 1994; Mete, 2012).

Okuma alışkanlığı sağlıklı, zengin kişilikli, gelişmiş bir çocuk yetiştirmenin ve topluma iyi birey kazandırmanın en önemli gereklerinden biridir. Okuma, sürekli gelişen ve derinleşen dünyayı yakalamak ve ona uyum sağlayabilmek için elimizdeki en işlevsel araçtır (Bircan ve Tekin, 1989; Kurulgan ve Çekerol, 2008). Bireyin okuma alışkanı olarak ifade edilebilmesi için Amerikan Kütüphane Derneğinin ortaya koyduğu standarda göre:

- ✓ Yılda okuduğu kitap sayısı beşi geçmeyen kişiler, az okuyan okur tipi,
- ✓ Yılda okuduğu toplam kitap sayısı altı ile 20 arasında olanlar, orta düzeyde okuyan okur tipi,
- ✓ Yılda okuduğu toplam kitap sayısı 20’yi aşan kişiler ise çok okuyan okur tipi olarak nitelendirilmektedir (Sağlamtuğ, 1990).

Gelişen teknoloji ile birlikte boş zamanları değerlendirme için sunulan etkinlikler nicelik olarak artarken, nitelik olarak da değişmektedir. En ucuz eğlence, bilgilenme ve boş zamanları değerlendirme aracı olarak görülen kitap, gazete, dergi gibi geleneksel kitle iletişim araçlarının yerini televizyon, bilgisayar, internet gibi teknolojik araçlar almaktadır. Bu araçlar bireylerde var olan bazı olumlu alışkanlık ve davranış biçimlerini değiştirebilmekte, yeni tutumlar geliştirebilmekte ve bireyleri olumsuz biçimde etkileyebilmektedir. Çocuklarda yeni bir yaşam biçimi yaratacak bu denli güçlü etkilere sahip bu araçların toplumsal ve bireysel bir alışkanlık olan okumayı etkilemesi olası görünmektedir (Aral ve Aktaş, 1997; Beentjes ve Voort, 1988; Evra, 1998; Groebel, 1998; Hampton, 1985). Okuma alışkanlığı üzerine yapılan çalışmalarda tespit edilen okumama sebepleri zaman azlığı, çocuk ve gençlerin ilgilerine hitap

eden kitapların ulaşılır olmayışı, kitap okumanın değerinin bilinmeyişi, okumanın eğlendirici olmayışı, bilgisayar ya da oyun oynamanın, televizyon ya da film izlemenin daha cazip oluşu şeklinde sıralanmaktadır (Arıcı, 2008; Beentjes ve Voort, 1988; Bircan ve Tekin, 1989; Gürcan, 1996; Özen, 2001). Russel'a (1994) göre, karmaşık bir hiyerarşinin birbirine geçişiyle oluşan görsel-işitsel ve söze dayalı işlem becerisi olan okumanın, alışkanlık olarak kazandırılabilmesinde çocukluk, gençlik ve yetişkinlikten oluşan üç dönem ile aile, okul ve çevreden oluşan üç toplumsal kurum etkilidir (akt. Keleş, 2006). Bu nedenle okuma alışkanlığı, ilköğretimin ilk yıllarından itibaren çocuklara kazandırılması gereken en önemli davranışlardan birisidir. Nitekim Türkiye okuma kültürü haritasına göre en fazla seçici ve düzenli okuyanların 7 ile 14 yaş arasındaki çocuklar olduğu belirlenmiştir (Anonim, 2011). Özellikle genç yaşlarda kazanılan okuma alışkanlığı ve çeşitliliği, bireylerin bilişsel gelişimi ve sosyal olgunlaşmasında çok önemli bir etkiye sahiptir. Bu bilgiler doğrultusunda, çözüm önerileri geliştirebilmek adına araştırmada sekizinci sınıfta öğrenim gören çocukların kitap okuma alışkanlığına ilişkin tutumlarının, internet kullanımı ile kitap okumaya yönelik alışkanlıkları açısından incelenmesi amaçlanmıştır.

Materyal ve Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, sekizinci sınıfta öğrenim gören çocukların kitap okuma alışkanlığına ilişkin tutumlarının, internet kullanımı ile kitap okumaya yönelik alışkanlıkları açısından incelenmesi amacıyla tanımlayıcı olarak yapılmıştır.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi Seçimi

Araştırmanın evrenini, Çankırı il merkezinde bulunan T.C. Millî Eğitim Bakanlığına bağlı ilköğretim okullarının sekizinci sınıflarında öğrenim gören çocuklar oluşturmuştur. Araştırmada evrenin tamamına ulaşamadığından örneklem seçimine gidilmiştir. Evreni daha iyi temsil edeceğinden hareketle, Çankırı il merkezindeki ilköğretim okulları buldukları sosyoekonomik çevre bakımından farklı tabakalara ayrılmıştır (Bayram, 2009). Okulların sosyoekonomik düzeylerinin belirlenmesinde, İl Millî Eğitim Müdürlüğündeki yetkililerin görüş ve değerlendirmeleri dikkate alınmıştır. Bunun yanı sıra okulların yerleşim alanları, öğrenci profilleri ve okul yöneticilerinin görüşleri de göz önünde bulundurulmuş ve bu noktalardan hareketle, okullar sosyoekonomik açıdan alt, orta ve üst düzey olmak üzere üç gruba ayrılmıştır. Tabakalı örnekleme yolu ile alt, orta ve üst düzey sosyoekonomik çevrede yer alan ilköğretim

okulları arasından basit rassal örnekleme yöntemi uygulanarak altı ilköğretim okulu belirlenmiştir. Belirlenen ilköğretim okullarının sekizinci sınıflarına devam eden çocuklar (alt=87, orta=147, üst=102) basit rassal örnekleme yöntemi ile seçilerek 160 kız ve 176 erkek olmak üzere toplam 336 çocuk araştırmanın örnekleme alınmıştır. Çankırı il merkezindeki ilköğretim okullarının sekizinci sınıflarında 2011-2012 eğitim-öğretim yılında öğrenim gören toplam öğrenci sayısı 2579'dur (Anonim, 2012a). Araştırmada örnekleme sayısı, örnekleme hacmi tablosu kullanılarak belirlenmiş ve %95 güven düzeyinde yeterli bulunmuştur (Bayram, 2009).

Veri Toplama Araçları

Araştırma verileri “Genel Bilgi Formu” ve “Kitap Okuma Alışkanlığına İlişkin Tutum Ölçeği” ile toplanmıştır.

Genel Bilgi Formunda, çocuğun; kendine ait cep telefonu, bilgisayar, evinde kitaplığı internet bağlantısı olup olmadığı, internete günde kaç saat girdiği, denetlenme durumu, kullanım amacı, kitap okumak için yeterli zaman bulup bulmadığı, sahip olduğu ve yılda okuduğu kitap sayısı, kitap okuma amacı, okuduğu kitap türü gibi sorular yer almaktadır.

Kitap Okuma Alışkanlığına İlişkin Tutum Ölçeği, çocukların kitap okuma alışkanlıklarına yönelik tutumlarını belirlemek için Balcı (2009) tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışması, Ankara’da bulunan ve tesadüfi olarak seçilen farklı sosyoekonomik düzeylerdeki yedi ilköğretim okulunun sekizinci sınıflarına devam eden öğrencilerin (n=390) kitap okuma alışkanlıklarına yönelik tutumları belirlenerek yapılmıştır. Çalışmada ölçeğin KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) değeri 0.858, Bartlett testi 1973.290 ve Cronbach Alpha (α) güvenilirlik kat sayısı 0.92 olarak bulunmuştur. Sevgi, alışkanlık, gereklilik, istek, etki ve yarar alt ölçeklerinden ve 30 maddeden oluşmakta, maddelerin faktör yükleri 0,40 ile 0.68 arasında değişmektedir. Elde edilen sonuçlar ölçeğin sekizinci sınıfta öğrenim gören öğrenciler için geçerli ve güvenilir olduğunu göstermektedir. Tamamen katılıyorum (5), katılıyorum (4), kısmen katılıyorum (3), katılmıyorum (2) ve hiç katılmıyorum (1) şeklinde beşli likert olarak derecelendirilmekte ve bir ile beş arasında puanlanmaktadır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 30 iken en yüksek puan 150’dir. Ölçekten alınabilecek puan aralığı üç eşit parçaya bölünerek 30-70 puan arasında alanların tutumu “düşük”, 71-110 arasında puan alanların tutumu “orta” ve 111-150 arasında puan alanların tutumu “yüksek” düzeyde olarak gruplandırılmaktadır. Ölçekte 21’i olumlu ve dokuzu olumsuz olmak üzere toplam 30 madde yer almakta ve bu maddeler çocuğun kendisi tarafından doldurulmaktadır. Olumsuz ifadeler ters

çevrilerek olumlu ifade değerinde puanlandırılmaktadır. Puanın yüksek olması kitap okumaya yönelik tutumun olumlu ve ileri derecede olduğunu göstermektedir (Balcı, 2009).

Araştırmanın Etik Boyutu

Araştırma için Çankırı İl Millî Eğitim Müdürlüğünden yazılı, okul yöneticilerinden ve ders öğretmenlerinden sözlü olarak izinler alındıktan sonra, araştırmaya alınan çocuklara araştırmanın amacı ve yöntemi açıklanmıştır. Çocuklara çalışma konusunda sözel ve yazılı olarak bilgi verilmiş, çocukların onayları alınmış ve çalışmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden çocuklara form ve ölçek verilerek bunları doldurmaları sağlanmıştır.

Veri Toplama Yöntemi

Araştırmaya katılmayı kabul eden ilköğretim sekizinci sınıfta öğrenim gören çocuklardan “Genel Bilgi Formu” ile “Kitap Okuma Alışkanlığına İlişkin Tutum Ölçeği”ni doldurmaları istenmiştir. Araştırmada veri kaybını önlemek amacı ile çocuklar tarafından doldurulan formlar kontrol edilerek alınmış ve eksik olan bilgilerin tamamlanması sağlanmıştır. Araştırmanın verileri 2011-2012 eğitim-öğretim yılı bahar yarıyılında ve rehberlik derslerinde toplanmıştır.

Verilerin Değerlendirilmesi ve Analizi

Çocukların kitap okuma alışkanlığına yönelik tutum puanlarının normal dağılım gösterip göstermediği Kolmogorov-Smirnov testi ile belirlenmiştir. Normal dağılım göstermediğinden ($p < 0.05$) verilerin analizinde parametrik olmayan istatistiklerden Mann-Whitney U ve Kruskal Wallis testlerinden yararlanılmıştır. Farklılığın anlamlı olduğu durumlarda, farkın hangi gruptan kaynaklandığı Mann-Whitney U testi ile saptanmıştır (Bayram, 2009; Büyüköztürk, 2012).

Bulgular

Araştırmada çocukların % 52.4’ü erkek, % 47.6’sı kız, yaş ortalaması 14.08 ± 0.48 ve kitap okuma alışkanlığına ilişkin tutumları yüksek (puan ortalaması 115.55 ± 23.86) düzeydedir. Çocukların % 65.2’si yüksek, % 29.8’i orta, % 5.1’i düşük düzeyde kitap okuma alışkanlığı tutumuna sahiptir. İnternet kullanımı ile ilgili özellikleri incelendiğinde; % 37.8’inin kendine ait bilgisayar, % 57.7’sinin evinde internet bağlantısı olduğu, % 67.3’ünün günde bir saatten az internete girdiği, % 56.5’inin internet kullanırken denetlenmediği, denetlenenlerin % 96.6’sının

anne-babaları tarafından denetlendiği, % 66.7'sinin kendini düzensiz kullanıcı (haftada en az üç kez) olarak tanımladığı, % 64.9'unun eğitim-ödev-bilgi edinme-eğlence-oyun amaçlarıyla interneti kullandığı görülmüştür. Çocukların; % 69'unun evinde kitaplığı olduğu, % 58.6'sının kitap okumak için yeterli zaman bulduğu, % 61.6'sının annesinin, % 59.8'inin babasının kitap okumadığı, % 39.3'ünün ders kitabı dışında bir-on adet kitabı olduğu, % 33.9'unun son bir yılda altı-on adet, % 44.9'unun fırsat buldukça kitap okuduğu, % 58.9'unun ailesinin bazen kitap satın aldığı, % 48.8'inin bilgi edinmek-kendini yetiştirmek-meslek sahibi olmak-boş zamanları değerlendirmek-eğlenmek amaçları ile % 60.4'ünün roman-hikâye türü kitap okuduğu saptanmıştır.

Tablo 1: Araştırmaya Alınan Çocukların Ölçekten Aldıkları Toplam Puanların İnternet Kullanım Özelliklerine Göre Mann Whitney U ve Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Özellikler	n	Sıra	Sıra	U; p	
		ortalaması	toplamı	χ^2 , sd, p	
İnternet bağlantısı	Var	194	173.05	33571.5	12891.5
	Yok	142	162.29	23044.5	0.316
Bilgisayar	Var	127	169.72		0.446
	Yok	84	162.49		2
	Ortak	125	171.3		0.8
Günlük kullanım saati	1 saatten az	226	170.92		1.06
	2-3 saat	94	166.57		2
	4-6 saat	16	145.69		0.589
Denetleme	Evet	146	183.56	26800	11671
	Hayır	190	156.93	29816	0.013
Kullanıcı durumu	Düzenli (her gün)	112	164.39	18411.5	12083.5
	Düzensiz (3 kez/hafta)	224	170.56	38204.5	0.583
Kullanım amacı	Eğitim-ödev-bilgi	76	180.15	Anlamlı fark	11.243
	Eğlence-oyun-sohbet	42	122.07	1-2, 3-2	2
	Hepsi	218	173.38		0.004

Tablo 1'de görüldüğü gibi, evde internet bağlantısı ($U=12891.5$, $p>0.05$), kendine ait bilgisayarını ($\chi^2_{(sd=2, n=336)}=0.446$, $p>0.05$) olup-olmama, günlük internet kullanım saati ($\chi^2_{(sd=2, n=336)}=0.589$, $p>0.05$) olup-olmama, denetleme ($U=29816$, $p=0.013$), düzenli/düzensiz kullanıcı ($U=12083.5$, $p=0.583$), kullanım amacı ($U=11.243$, $p=0.004$) ile ilgili olarak anlamlı farklar bulunmamıştır.

$n=336$)=1.06, $p>0.05$), düzenli veya düzensiz kullanıcı olma durumunun ($U=12083.5$, $p>0.05$) çocukların kitap okuma alışkanlığına yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark yaratmadığı bulunmuştur. Çocukların internet kullanımlarının denetlenmesi ($U=11671$, $p<0.05$) ve kullanım amaçları ($\chi^2_{(sd=2, n=336)}=11.243$, $p<0.05$) ise çocukların tutumları arasında anlamlı bir fark yaratmaktadır. Buna göre internet kullanımı denetlenen ve interneti eğitim-ödev-bilgi sahibi olma amacı ile kullanan çocukların kitap okuma alışkanlığına yönelik tutumları yüksek, eğlence-oyun-sohbet amacı ile kullananların düşüktür (Tablo 1).

Tablo 2: Araştırmaya Alınan Çocukların Ölçekten Aldıkları Toplam Puanların Kitap Okuma ile İlgili Özelliklerine Göre Mann Whitney U ve Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Özellikler	n	Sıra	Sıra	U; p	
		ortalaması	toplamı	χ^2 , sd, p	
Kitaplık	Var	232	177.62	41207	9949
	Yok	104	148.16	15409	0.01
Anne okuma	Evet	129	188.49	24315.5	10772
	Hayır	207	156.04	32300.5	0.003
Baba okuma	Evet	135	186.63	25195	11120
	Hayır	201	156.32	31421	0.005
Kitap sayısı	1-10	132	132.23	Anlamlı fark	
	11-20	99	176.98	2-1, 3-1,	38.148
	21-30	42	224.0	4-1, 5-1,	4
	31-50	35	183.9	3-2	0.000
	51'den fazla	28	206.96		
Okunan kitap sayısı (son 1 yıl)	1-5	84	128.99	Anlamlı fark	
	6-10	114	160.25	2-1, 3-1,	31.963
	11-15	64	183.22	4-1, 4-2,	3
	16'dan fazla	74	213.33	4-3	0.000
Kitap okunan zaman dilimi	Her gün	86	199.69	Anlamlı fark	
	Hafta sonu	78	157.59	1-2, 1-3,	20.892
	Yaz tatili	21	98.38	1-4, 2-3,	3

	Fırsat buldukça	151	166.12	4-3	0.000
Kitap satın alma	Ailem almaz	42	132.54	Anlamli fark	14.535
	Ailem bazen alır	198	162.52	2-1, 3-1,	2
	Ailem sık sık alır	96	196.58	3-2	0.001
Kitap okuma nedeni	Boş zaman-eğlenme	82	147.51	Anlamli fark	21.129
	Bilgi sahibi olma vb.	90	142.31	3-1, 3-2	2
	Hepsi	164	193.37		0.000
Okunan kitap türü	Roman-hikâye	203	180.67	Anlamli fark	
	Şiir	32	117.14	1-2, 1-6	18.83
	Fen-teknik	22	153.48		5
	Kişisel gelişim	12	125.75		0.002
	Çizgi roman	12	118.96		
	Hepsi	55	179.59		

Tablo 2 incelendiğinde; evinde kitaplık olan ve olmayanların ($U=9949$, $p<0.05$), anne ($U=24315.5$, $p<0.05$) ve babası ($U=25195$, $p<0.05$) kitap okuyan ve okumayanların kitap okuma alışkanlığına yönelik tutumları arasında anlamlı farklar olduğu görülmektedir. Kendine ait 21-30 kitabı olan ($\chi^2_{(sd=4, n=336)}=38.148$, $p<0.05$), son bir yılda 16'dan fazla kitap okuyan ($\chi^2_{(sd=3, n=336)}=31.963$, $p<0.05$), her gün kitap okumaya zaman ayıran ($\chi^2_{(sd=3, n=336)}=20.892$, $p<0.05$), ailesi sık sık kitap alan ($\chi^2_{(sd=2, n=336)}=14.535$, $p<0.05$), boş zamanlarını değerlendirmek-eğlenmek-bilgi sahibi-meslek sahibi olmak-kendini yetiştirmek amacıyla kitap okuyan ($\chi^2_{(sd=2, n=336)}=21.129$, $p<0.05$) ve roman-hikâye türünde kitap tercih eden ($\chi^2_{(sd=5, n=336)}=18.83$, $p<0.05$) çocukların kitap okuma alışkanlığına yönelik tutumları anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur (Tablo 2).

Tartışma

Araştırmada internet kullanımı denetlenen ve interneti eğitim-ödev-bilgi edinme amacı ile kullanan çocukların kitap okuma alışkanlığına yönelik tutumları yüksek bulunmuştur ($p<0.05$). Bu bulgu denetimli ve bilgi edinme amacı ile internet kullanımının çocukların kitap okuma alışkanlıklarını arttırmada etkili olduğunu göstermektedir. Evde internet bağlantısı olup olmadığı, günlük internet kullanma saati ve düzenli/düzensiz kullanım durumu çocukların kitap okuma alışkanlığı tutumları arasında anlamlı fark yaratmamıştır. Ancak günde bir saatten az internete giren ve her gün internete girmediği için kendini düzensiz kullanıcı olarak tanımlayan

çocukların kitap okuma alışkanlıklarına yönelik tutumları yüksektir. Türkiye İstatistik Kurumu 2012’de yaptığı hane halkı bilgi teknolojileri kullanım araştırması sonuçları, bilgisayar ve internet kullanımının hızlı bir biçimde artmaya devam ettiğini göstermektedir. Araştırma sonuçlarına göre, 16-74 yaşları arasındaki bireylerin % 48.7’sinin bilgisayar, % 47.4’ünün internet kullandığı, % 47.2’sinin internet erişim imkânının olduğu, bilgisayar ve internet kullananların 16-24 yaşlarındaki gençlerden oluştuğu, % 62.1’inin hemen her gün bilgisayar kullandığı, % 88.5’inin düzenli (hemen her gün/haftada en az iki kez) internet kullanıcısı olduğu, internet kullananların % 72.5’inin haber, gazete ve dergi okuduğu belirlenmiştir (Anonim, 2012b). Elde edilen sonuçlar, bilgisayar ve internetin gençlerin yaşamının önemli bir parçası olduğunu, olumlu etkilerinin geliştirilmesi gerektiğini göstermekte ve bireylerin büyük çoğunluğunun interneti okuma amacı ile kullanması, okuma alışkanlığının internet ortamına taşındığına işaret etmektedir. Gür vd.’nin (2012) Türkiye gençlik profili araştırmasına göre, gençlerin boş zamanlarında en sık yaptıkları üç etkinliğin televizyon izlemek, kitap/dergi/gazete okumak ve internette sosyal medya ağlarına katılmak olduğu tespit edilmiştir. Yapılan araştırma sonuçları dikkate alındığında, çocukların okuma alışkanlığı üzerinde olumlu ve/veya olumsuz etkisi olan, oldukça çekici ve popüler olan görsel-işitsel kitle iletişim araçlarından birinin bilgisayar/internet olduğu görülmektedir. Çocuklar bilgisayarı; interneti kullanmak, oyun oynamak, eğitim ve öğretim amacı ile kullanmaktadır. Çocukların sosyalleşmesinde olumsuz etkileri olabilen bilgisayar, çocukların şiddet içeren saldırgan davranışlarda bulunmalarına, fikir hırsızlığı yapmalarına, bedensel rahatsızlıklara, aile ilişkilerinin, konuşma ve yazma becerilerinin zayıflamasına, kitap okumaya ayrılan zamanın ve okuma alışkanlığının azalmasına ve konsantrasyon sorunlarına neden olabilmektedir (Aksaçlıoğlu ve Yılmaz, 2007; Birkets, 2004; Hirsch, 1999; Hughes-Hessel ve Lutz, 2006). Aksaçlıoğlu ve Yılmaz’ın (2007) yaptıkları araştırmada; öğrencilerin boş zamanlarında yapmayı tercih ettikleri ilk üç etkinliğin sırasıyla bilgisayar kullanmak, televizyon izlemek ve kitap okumak olduğu ve teknolojik araçların kitabın önünde yer aldığı saptanmıştır. Öğrencilerin % 73.4’ü ilk sırada bilgisayar kullanmayı ve televizyon izlemeyi tercih ederken, yalnızca % 26.6’sı kitap okumayı ilk sırada tercih etmiştir. Can vd.’nin (2010) çalışmasında ergenlerin boş zamanlarında sınavlara hazırlanmayı, müzik dinlemeyi, kitap okumayı tercih ettikleri, bilgisayar oyunları ve internet kullanımı gibi alışkanlıkları düşük düzeyde gerçekleştirdikleri görülmüştür. Ayrıca bilgisayar kullanımı, televizyon izleme süresinin okuma süresini anlamlı fark yaratacak biçimde etkilemediği belirlenmiştir. Demirer vd.’nin (2011) yaptıkları çalışmada çocuk ve ergenlerin bilgisayar kullanımları arttıkça kitap okuma oranlarının düştüğü belirtilmektedir. Çocuk ve ergenlerin kitap okuma alışkanlığını olumsuz olarak etkileyen, evdeki bilgisayara internet bağlantısı

sağlandıktan sonra belirgin derecede artan bilgisayar ve internet kullanımı ile bunların ardından görülen ders başarısızlığı, okumadan alınan zevkin azalması, hemen her gece önlenemez internet kullanımı isteği, ertesi güne sarkan yorgunluk hissi dikkati çekmektedir (Aksaçlıoğlu ve Yılmaz, 2007; Demirer *vd.*, 2011). Yılmaz'ın (2004) yaptığı bir araştırmada öğrencilerin bilgisayar bağımlılık eğilimlerinde bilgisayar kullanma sürelerine göre anlamlı fark olduğu belirlenmiştir. En fazla bağımlılık eğilimi günde üç saat ve daha fazla bilgisayar kullananlarda görülürken, günde iki-üç saat kullananlarda daha az, bir saat ve daha az kullananlarda en az bilgisayar bağımlılığı eğilimi söz konusudur. Morahan-Martin ve Schumacher (1997) çalışmalarında patolojik internet kullanımı olarak adlandırdıkları davranışı incelemişler, bağımlı olarak değerlendirilen kullanıcıların haftada ortalama 8.48 saat internete bağlandıklarını, ayrıca bu gençlerin yalnızlık düzeylerinin diğerlerine oranla daha yüksek olduğunu saptamışlardır (Akt. Griffiths, 1999). Durak-Batıgün *vd.*'nin (2010) çalışmalarında üniversite öğrencilerinin % 18.89'unun internet bağımlısı olarak tanımlandığı ve günde ortalama 2.14 saat internete bağlı kaldıkları bulunmuştur. Bu sonuçlar günlük internet kullanım süresinin internet bağımlılığı ile doğru orantılı olduğunu göstermektedir. Demirer *vd.*'nin (2011) yaptıkları çalışma sonucunda, bilgisayarı ve interneti günde bir saatin üzerinde kullanan ergenlerin kitap okuma alışkanlıklarının olumsuz yönde etkilendiği ve azaldığı saptanmıştır. Bilgisayar ve internetin insanların çoğu gereksinimlerini karşıladığını, vazgeçilmez araçlardan biri hâline geldiğini, ancak özellikle çocuk ve ergenler üzerinde internet bağımlılığı gibi olumsuz etkileri olabileceğini, okuma alışkanlıklarını dolayısı ile akademik başarıyı olumsuz etkileyeceğini ve internette geçirilen sürenin belirleyici olabileceğini göz önünde bulundurmamak gerekir. Bilgisayar ve internet kullanımının çocuk ve gençlerin fiziksel, zihinsel, sosyal, duygusal gelişimleri üzerinde olumlu etkilerinin geliştirilmesi ve olumsuz etkilerinin olmaması için (Baran, 2011; Ünver, 2004) bilgisayar ve internette geçirilen sürenin, kullanım amaçlarının açık olarak belirlenmesinin, anne-babalar tarafından denetlenmesinin gerekli ve önemli olduğu görülmektedir.

Araştırmada evinde kitaplık olan, anneleri ve babaları kitap okuyan çocukların ölçekten yüksek puan aldığı görülmüştür ($p<0.05$). Bu bulgu, evde kitaplık olmasının, anne ve babanın kitap okumasının çocukların okuma tutumunu arttırmada etkili olduğunu göstermektedir. Araştırmaya alınan çocuklardan anne-babası sık sık kitap alanların kitap okuma alışkanlığına yönelik tutum puanının yüksek olduğu saptanmıştır ($p<0.05$). Sıra ortalamalarına göre, bunu ailesinin bazen kitap aldığını ifade edenler izlemiş, en düşük puanı ise ailesinin hiç kitap almadığı çocuklar almıştır. Çocukların yaş ve gelişimlerine uygun, ilgi ve ihtiyaçları

doğrultusunda okuyabilecekleri kitaplar alınması, çocukların kitap okuma alışkanlıklarını olumlu yönde etkilemektedir. Can vd.'nin (2010) çalışmalarında lisansüstü eğitim yapan anne ve babaların çocuklarının okuma sıklıklarının daha yüksek olduğu ifade edilmektedir. Okuma ve okuma eylemi ile ilişkili faktörlerin incelendiği araştırmada, katılımcıların % 60'ının anne-babalarının kitap okumadığı, % 51'inin evlerinde kitaplık olmadığı, % 41'inin bir hediye olarak yakınlarına kitap vermediği ve % 39'unun kütüphane kullanma alışkanlığına sahip olmadığı saptanmıştır (Özdemirci, 1990). Yılmaz'ın (2004) araştırmasında da ailelerin % 30'unun evinde bir kitaplık olduğu, annelerin % 21'inin, babaların ise sadece % 5'inin çocuğuna okul öncesinde kitap okuduğu, anne-babaların % 80'inin çocuğuna kitap hediye etmediği, % 7'sinin çocuğunu kitabevine götürdüğü, % 88'inin kitap seçiminde çocuğuna yardımcı olmadığı, % 80'inin çocuğunun okuduğu kitap hakkında konuşmadığı, % 67'sinin çocuklarının okumalarına tepkisiz kaldığı, sadece % 29'unun olumlu tepki gösterdiği, % 95'inin kitap okumadığı ya da az kitap okuduğu için çocuklarına iyi bir model olamadığı ve % 12'sinin çocuğunu kütüphaneye götürdüğü belirlenmiştir. Okuma alışkanlığı anne ve babaların teşviki ve model olarak alınması ile kazanılabilecek bir beceridir. Günümüze kadar yapılan araştırmaların çoğu, okuma kültürünün olmadığı ailelerde çocukların bu beceriye yeterli düzeyde sahip olamadıklarını ve yaşamları boyunca düzenli olarak sürdüremediklerini göstermektedir. Sorunun temelinde anne-babanın eğitim düzeyi yatmaktadır. Daha açık bir ifade ile yüksek eğitilmiş anne-babaların çocukları okumaya daha fazla eğilim göstermektedir (Keleş, 2006; Odabaş vd., 2008; Sağlamtunç, 1990). Molfese vd. (2003) ile Arıcı (2009) aile özellikleri ve anne-baba davranışlarının çocukların okuma becerilerinin gelişiminde önemli rol oynadığını ifade etmişlerdir.

Çocukların sahip olduğu kitap sayısının kitap okuma alışkanlıklarını arttırmada etkili bir faktör olduğu ve sahip olunan kitap sayısı ile tutumun doğru orantılı olarak artış gösterdiği tespit edilmiştir. Sıra ortalamaları dikkate alındığında, 21-30 kitabı olanların en yüksek kitap okuma alışkanlığı olduğu, bunu 51'den fazla, 30-50 ve 11-20 kitabı olanların izlediği, 1-10 kitabı olanların ise en düşük puanı aldığı görülmüştür ($p<0.05$). Çocukların sahip olduğu kitap sayısının ailelerinin gelir durumları ile ilgili olduğu düşünülebilir. Kurulgan ve Çekerol (2008) çalışmalarında öğrencilerin ailelerinin gelir düzeyleri ile okuma sıklıkları arasında bir ilişki tespit etmemişlerdir. Öte yandan Suna (2006) ekonomik durumun okuma alışkanlığını olumsuz yönde etkilediğini saptamıştır. Yılmaz (2004) araştırmasında üst sosyoekonomik çevrede bulunanların okuma alışkanlıklarının daha yüksek olduğu sonucuna varmıştır. Çocukların kitap ödünç almak için kütüphaneye yönlendirilmesi ve önemli günlerde çocuklara hediye olarak

kitap alınması çocukların kitap okuma alışkanlığını olumlu biçimde etkileyecektir. Araştırmada son bir yıl içinde okunan kitap sayısının çocukların tutumunu arttırmada etkili olduğu görülmüştür ($p<0.05$). Son bir yılda okunan kitap sayısının artmasına paralel olarak çocukların kitap okuma alışkanlığına yönelik tutumları da olumlu biçimde artış göstermiştir. Türkiye okuma kültürü haritasına göre; bireylerin kitabı rastgele seçip, düzensiz okudukları (% 45.3), kitabın en çok okunan basılı materyal olduğu (% 54), yılda ortalama 7.2 kitap okunduğu, kitabı seçici ve düzenli okuyanlar arasında 7-14 yaş grubundaki çocukların (% 35.4) olduğu ve çoğunlukla macera temalı kitapların tercih edildiği belirlenmiştir (Anonim, 2011).

Çocukların kitap okumaya ayırdığı zaman diliminin kitap okuma alışkanlığına yönelik tutumları üzerinde farklı etkilere sahip olduğu, kitap okuma sıklığı ile tutum arasında doğrusal bir ilişkinin olduğu gözlenmiştir. Grupların sıra ortalamalarına göre, en yüksek puana her gün okuyan çocukların sahip olduğu, bunu fırsat buldukça, hafta sonları ve yaz tatillerinde kitap okuyan çocukların izlediği belirlenmiştir ($p<0.05$). Sağlamtunç'un (1990) araştırmasına göre, öğrenciler ağırlıklı evde (% 40) okumayı tercih etmekte iken yarıya yakın bir bölümü (% 47) günde bir-üç saatini okumaya ayırmaktadır. Bir yılda okunan kitap sayısından hareketle öğrencilerin % 9'unun çok okuyan, % 21'inin az okuyan, % 63'ünün orta düzey okuyan olduğu belirlenmiştir. Can vd.'nin (2010) çalışmalarında öğrencilerin % 45,8'inin ara sıra okuduğu, % 37,2'sinin yaz tatillerinde ara sıra okuduğu, % 42,1'inin ara sıra kitap aldığı; Demirer vd.'nin (2011) çalışmalarında ise öğrencilerin hemen hemen yarısının haftada iki-üç gün kitap okuduğu tespit edilmiştir.

Araştırmada çocukların kitap okuma nedenlerinin kitap okuma alışkanlıkları üzerinde anlamlı bir etkisinin olduğu bulunmuştur ($p<0.05$). Boş zamanlarını değerlendirmek-eğlenmek-bilgi ve meslek sahibi olmak-kendini yetiştirmek amaçları ile kitap okuyan çocukların kitap okuma alışkanlığına yönelik tutumları, yalnızca boş zamanlarını değerlendirmek-eğlenmek için okuyanlar ile yalnızca bilgi edinmek-meslek sahibi olmak için okuyarlardan daha yüksektir. Bu bulgu, kitap okumanın hem öğrenme hem de eğlenme amacı ile yapıldığını göstermektedir. Aksaçlıoğlu ve Yılmaz'ın (2007) araştırmasında, öğrencilerin yarıya yakınının hoşlandıkları için kitap okudukları; bunu iyi bir boş zaman etkinliği olması ve derslere katkı sağlaması amacıyla okumanın izlediği görülmektedir. Bu sıralamaya dayanarak, öğrencilerin kitap okuma nedenlerinin okuma alışkanlığı olgusu açısından olumlu olduğu söylenebilir. Can vd.'nin (2010) çalışmasında bir şeyler öğrenme isteğinin ve okuldan okumak için ödev verilmesinin öğrencilerin okuma alışkanlığını olumlu olarak etkilediği bulunmuştur. Ayrıca öğrenciler okumama nedenlerini ödevlerin çok olması, internet kullanımı ve okuma eyleminin sıkıcı ve baş

ağrıtıcı olarak görülmesi olarak sıralamışlardır. Analiz sonuçları, çocukların kitap okuma alışkanlığına yönelik tutumlarının, okunan kitap türüne göre anlamlı bir şekilde farklılaştığını ortaya koymuştur ($p < 0.05$). Bu bulgu, kitap türünün çocukların kitap okuma alışkanlıklarını geliştirmede etkili olduğunu göstermektedir. En yüksek puanı roman-hikâye okuyan çocuklar almıştır. Yapılan araştırmalarda benzer olarak öğrencilerin roman-hikâye türünü ilk sırada tercih ettikleri görülmüştür (Can *vd.*, 2010; Sünbül *vd.*, 2010; Yılmaz, 2004). Çocukların ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda kitap okumalarının desteklenmesinin ve fırsatlar verilmesinin önemli olduğu gözlenmiştir.

Gerek dünyada gerekse Türkiye’de okuma, okuma alışkanlığı, okuma problemleri ve çözüm önerileri, okuma hataları, okuma eğilimleri, okuma alışkanlığını geliştirmeye yönelik programlar, okuma alışkanlığı kazanılmasında olumlu ve olumsuz etkileri olan aile, öğretmen, televizyon, bilgisayar, kütüphane gibi faktörlere yönelik çeşitli araştırmalar yapılmakta ve çözüm önerileri geliştirilmeye çalışılmaktadır (Dengiz ve Yılmaz, 2007; Ugan, 2008; Yağcı, 2007; Yıldız, 2000). Bilgisayar ve internet kullanma alışkanlıklarının, çocukların okuma alışkanlıklarına yönelik tehdit ve alternatif olması durumu bireysel ve toplumsal duyarlılıkla aşılabilecektir. Gerekli önlemler alınmadığı takdirde yazılı kültürü edinmeden görsel kültürel yaşamaya başlayacak çocuklarda sağlıksız kişilik ve eğilimlerin oluşması kaçınılmaz olacaktır. Olumlu ya da olumsuz yönde olabilecek bu etkinin belirlenmesi ve bu yönde çözümler üretilmesi büyük önem taşımaktadır (Mokhtari, Reichard ve Gardner, 2009).

Sonuç ve Öneriler

Araştırma sonucunda, internet kullanımı denetlenen, eğitim-ödev-bilgi edinme amacı ile internete giren, kitaplığı olan, anne ve babası kitap okuyan, kitap sayısı fazla olan ve fazla kitap okuyan, okumaya her gün zaman ayıran, boş zamanlarını değerlendirmek-eğlenmek-bilgi ve meslek sahibi olmak-kendini yetiştirmek amaçları ile kitap okuyan ve hikâye-roman türlerini tercih eden çocukların kitap okuma alışkanlığına ilişkin tutum puanları yüksek bulunmuştur. Çocukların çoğunluğunun interneti günde bir saatten az kullanmaları ve fırsat buldukça kitap okumaları, kitap okuma alışkanlığına yönelik tutumlarını olumlu yönde etkilemiştir. İnternet ve bilgisayarın yaşamın önemli bir parçası olduğu göz önüne alınarak doğru kullanımı konusunda çocuk ve yetişkinlerin bilinçlenmesi sağlanmalıdır. Çocuk ve ergenlerin bilgisayar ve internet kullanımları anne-babaları tarafından denetlenmelidir. Çocuklar bilgisayar/internet gibi teknolojiye dayalı araçlara ayırdıkları zaman kadar kitap okumaya da zaman ayırmaları için teşvik edilmelidir. Çocuklara okumanın öğrenmek için bir araç olduğu, kitap sahibi olmanın

değeri benimsetilmeli, çocukların ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda yeterince kitap sağlanmalıdır. Hem bilgisayar/internetin etkin kullanımı hem de kitap okuma alışkanlığı konularında anne ve babalar çocuklarına rol-model olmaya özen göstermelidir. Bilgisayar/internet kullanımı ve kitap okuma etkinliklerinin birbirini engelleyen değil, destekleyen ve geliştiren nitelikte olmasına özen gösterilmelidir. Kitap okumanın bir eğitim etkinliği olarak işlevini sürdürebilmesi için evlerde ve okullarda zengin bir kitaplık oluşturmaya önem verilmelidir.

Kaynaklar

- AKÇAMETE, G. (1990). Okuma Akıcılığı ve Anlama. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 23(2), 435-440.
- AKSAÇLIOĞLU, A. ve YILMAZ, B. (2007). Öğrencilerin Televizyon İzlemeleri ve Bilgisayar Kullanmalarının Okuma Alışkanlıkları Üzerine Etkisi. *Türk Kütüphaneciliği*, 21(1), 3-28.
- Anonim. (2011). *Türkiye Okuma Kültürü Haritası*. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü.
- Anonim. (2012a). *Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2011-2012*. http://sgb.meb.gov.tr/istatistik/meb_istatistikleri_orgun_egitim_2011_2012.pdf, Erişim tarihi: 13.11.2012.
- Anonim. (2012b). *Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması*. T.C. Türkiye İstatistik Kurumu. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=10880> Erişim tarihi: 21.12. 2012
- ARAL, N. ve AKTAŞ, Y. (1997). Çocukların Televizyon ve Diğer Etkinliklere Harcadıkları Sürenin İncelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13, 99-105.
- ARICI, A. F. (2005). *İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Okuma Durumları*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ARICI, A. F. (2008). Okumayı Niye Sevmiyoruz? Üniversite Öğrencileri ile Mülakatlar. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(10), 91-100.

- ARICI, A. F. (2009). Okumayı Nasıl Sevdiler? Üniversite Öğrencileri ile Mülakatlar. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 26(1), 47-58.
- ASLAN, Y., ÇELİK, Z. ve ÇELİK, E. (2008). Üniversite Öğrencilerinin Okuma Alışkanlığına Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26, 113-124.
- BALCI, A. (2009). İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okuma Alışkanlığına Yönelik Tutumları. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(11), 265-300.
- BAMBERGER, R. (1990). *Okuma Alışkanlığını Geliştirme* (çev. B. Çapar). Ankara: Kültür Bakanlığı Kütüphaneler Genel Müdürlüğü.
- BAYRAM, N. (2009). *Sosyal Bilimlerde SPSS ile Veri Analizi* (2. Baskı). Bursa: Ezgi Yayınevi.
- BEENTJES, J. W. H. ve VOORT, T. H. A. (1988). Television's Impact on Children's Reading Skills: A Review of Research. *Reading Research Quarterly*, 23, 389-413.
- BİRCAN, İ. ve TEKİN, M. (1989). Türkiye'de Okuma Alışkanlığının Azalması Sorunu ve Çözüm Yolları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 22(1), 393-410.
- BİRKETS, S. (2004). The Truth About Reading. *School Library Journal*, 11, 50-51.
- BÜYÜKÖZTÜRK, Ş. (2012). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı* (16. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- CAN, R., TÜRKYILMAZ, M. ve KARADENİZ, A. (2010). Ergenlik Dönemi Öğrencilerinin Okuma Alışkanlıkları. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(3), 1-21.
- DEMİRER, V., ÇINTAŞ YILDIZ, D. ve SÜNBÜL, A. M. (2011). İlköğretim Öğrencilerinin Bilgisayar ve İnternet Kullanımları ile Kitap Okuma Alışkanlıkları Arasındaki İlişki: Konya İli Örneği. *İlköğretim Online*, 10(3), 1028-1036. <http://ilkogretim-online.org.tr>, Erişim tarihi: 10.01.2013.

- DENGİZ, A. Ş. ve YILMAZ, B. (2007). 2004 İlköğretim Programında Okuma ve Kütüphane Kullanma Alışkanlıklarına İlişkin Öğretmen Görüşleri. *Bilgi Dünyası*, 8(2), 203-229.
- DÖKMEN, Ü. (1994). *Okuma Becerisi, İlgisi ve Alışkanlığı Üzerine Psiko-Sosyal Bir Araştırma*. İstanbul: MEB Yayınları.
- DURAK BATIGÜN, A., KILIÇ, N., AKÜN, E. ve ÖZGÜR, P. (2010). *İnternet Bağımlılığı: Kişilik Özellikleri, Psikolojik Belirtiler, Sosyal Destek ve İlişkili Bazı Sosyo-Demografik Değişkenler Açısından Bir İnceleme*. Ankara: Tübitak Destekli Projeler http://uvt.ulakbim.gov.tr/uvt/index.php?cwid=9&vtadi=TPRJ&ano=121564_69044d0f5cae0127069ba605078e8ce0, Erişim tarihi: 26.12.2012.
- EVRA, J. V. (1998). *Television and Child Development*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
- GRİFFİTHS, M. (1999). Internet Addiction: Fact or Fiction? *The Psychologist: Bulletin of the British Psychological Society*, 12(5), 246-250. [http://www.academia.edu/429664/Griffiths M.D. 1999 . Internet addiction Fact or fiction The Psychologist Bulletin of the British Psychological Society 12 246-250](http://www.academia.edu/429664/Griffiths_M.D._1999_.Internet_addiction_Fact_or_fiction_The_Psychologist_Bulletin_of_the_British_Psychological_Society_12_246-250), Erişim tarihi: 13.01.2013.
- GROEBEL, J. (1998). *Warning: Children Are Watching*. <http://unesdoc.unesco.org/images/0011/001123/112377e.pdf>, Erişim tarihi: 10.01.2013.
- GÜR, S. G., DALMIŞ, İ., BOZ, N., KIRMIZIDAĞ, N. ve ÇELİK, Z. (2012). *Türkiye'nin Gençlik Profili*. (1. Basım), Ankara: Seta Yayınları.
- GÜRÇAN, H. İ. (1996). *Okuma Alışkanlığı ile Kitap Yayıncılığının Kültürel İletişim ve Teknolojisine Bağlı Sorunları Karşısında Türkiye Koşulları Temelinde Bir Model Önerisi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- HAMPTON, P. M. (1985). *The Effects of Television Viewing on Reading Achievement and Leisure Time Reading*. Unpublished Master Thesis, Georgia: University of Georgia.

- HIRSCH, S. G. (1999). Children's Relevance Criteria And Information Seeking on Electronic Resources. *Journal of the American Society for Information Science*, 50, 1265-1283.
- HUGHES HASSEL, S. ve LUTZ, C. (2006). What Do You Want To Tell Us About Reading? *Litarature Surveys and Research*, 4, 39-45.
- KELEŞ, Ö. (2006). *İlköğretim 4. ve 5. Sınıf Öğrencilerinde Kitap Okuma Alışkanlığının İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- KURULGAN, M. ve ÇEKEROL, G. S. (2008). Öğrencilerin Okuma ve Kütüphane Kullanma Alışkanlıkları Üzerine Bir Araştırma. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(2), 237-258.
- METE, G. (2012). İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Okuma Alışkanlığı Üzerine Bir Araştırma (Malatya İli Örneği). *Dil ve Edebiyat Eğitim Dergisi*, 1(1), 43-66.
- MOKHTARİ, K., REICHARD, C. A. ve GARDNER, A. (2009). The Impact of İnternet and Television Use on The Reading Habits and Practices of College Students. *Journal of Adolescent and Adult Literacy*, 52(7), 609-619.
- MOLFESE, V. J., MODGLIN, A. ve MOLFESE, L. D. (2003). The Role of Environment in The Development of Reading Skills. *Journal of Learning Disabilities*, 36, 59-67
- ODABAŞ, H., ODABAŞ, Z. Y. ve POLAT, C. (2008). Üniversite Öğrencilerinin Okuma Alışkanlığı: Ankara Üniversitesi Örneği. *Bilim Dünyası*, 9(2), 431-465.
- ÖZDEMİRCİ, F. (1990). Niçin Az Okuyoruz Kamuoyu Araştırması Sonuçlandı. *Türk Kütüphaneciliği*, 4(3), 154-155.
- ÖZEN, F. (2001). *Türkiye'de Okuma Alışkanlığı*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- SAĞLAMTUNÇ, T. (1990). Türkiye'de Üniversite Kütüphanecilik Bölümlerinin 4. Sınıf Öğrencilerinin Özgür (bos) Zaman-Ders Dışı Okuma Alışkanlıkları Üzerine Bir Araştırma. *Türk Kütüphaneciliği*, 4(1), 3-21.

- SUNA, Ç. (2006). *İlköğretim Öğrencilerinin Okuma İlgisi ve Alışkanlıklarını Etkileyen Etmenlerin Analitik Olarak İncelenmesi ve Değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- SÜNBÜL, M., ÇALIŞKAN, M., YILMAZ, E., ÇINTAŞ, D., ALAN, S., DEMİRER, V. ve CERAN, D. (2010). *Lise Öğrencileri Kitap Okuma Alışkanlıkları: Konya İli Araştırma Raporu*. Konya: Selçuk Üniversitesi Matbaası.
- UNGAN, S. (2008). Okuma Alışkanlığımızın Kültürel Altyapısı. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 218-228.
- YAĞCI, Y. (2007). Çocuk ve Gençlerin Kitaba Ulaşmasındaki Köprüler. *Türk Kütüphaneciliği*, 21(1), 62-71.
- YILDIZ, A. (2000). *Üniversite Öğrencilerinin Okuma Alışkanlıklarını Belirleyen Etmenler*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- YILMAZ, B. (2004). Öğrencilerin Okuma ve Kütüphane Kullanma Alışkanlıklarında Ebeveynlerin Duyarlılığı. *Bilgi Dünyası*, 5(2), 115-136.